

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Vår dato 17.08.2011
Deres dato 31.03.2011
Vår referanse 358972
Deres referanse 11/906-1

Høringssvar NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til departementets høringsbrev av 31. mars 2011. Våre hovedsynspunkt på utredningen om kompetansearbeidsplasser kan oppsummeres i følgende punkt:

- Utredningen gir et solid kunnskapsgrunnlag for omlegging av norsk distrikts- og regionalpolitikk.
- Utvalget kommer med en viktig understreking av behovet for tiltak på tvers av sektorgrenser for å nå politiske mål.
- Det er en svakhet ved utredningen at den ikke regner med den kompetanse som tilegnes gjennom arbeid i sitt kompetansebegrep.
- Det er riktig strategi å styrke regionale sentra for å bygge mer robuste arbeidsmarkeder hvor kompetansearbeidsplasser kan vokse fram. For å lykkes med dette kreves det en sterkere konsentrasjon om færre sentra hvor infrastruktur og kompetansmiljøer ligger til rette for vekst.

NHO går i denne høringsuttalelsen ikke inn på alle elementer i utvalgets forslag, men vil knytte kommentarer til enkelte hovedelementer.

Kunnskapsgrunnlag for politikk

NHO mener det viktigste med utvalgets innstilling er at det bidrar med et solid kunnskapsgrunnlag når det gjelder hvordan kompetanse og kampen om de kloke hodene blir en hovedarena for politikk. NHO gir ubetinget støtte til utvalgets perspektiv om at det viktigste er at Norge som land framstår som et attraktivt sted for kompetanseintensiv aktivitet. Det er globaliseringen som er den avgjørende driver for endring. Det er svært viktig at dette tydeliggjøres også når det gjelder det som er rammen for dette utvalgets innstilling, nemlig norsk distrikts- og regionalpolitikk i vid forstand.

Vi viser også til analysene:

”Bærekraftige kommuner”, utarbeidet av Vista Analyse for NHO:

http://www.nho.no/getfile.php/Offentlig%20sektor/Filer/Baerekraftige_kommuner3.pdf

Nærings-NM, som årlig utarbeides av Telemarksforskning for NHO:

http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/filer_og_vedlegg1/N%C3%A6ringsNM%20010%20med%20Attraktivitetsbarometeret%281%29.pdf

Begge disse arbeidene illustrerer tydelig hvor avgjørende den lokale og regionale samfunns- og næringsutviklingen er for mange bedrifters konkurransevne, og dermed for norske

kommuners vekstkraft. Dette er med på å synliggjøre at det som former rammebetingelsene for næringspolitikk og regionalpolitikk er annerledes og mer sammensatt enn tidligere.

Sammenheng mellom politikkområder

Utvalget peker på samferdsel, digital infrastruktur, kompetanseutvikling og rekruttering som en helhet av virkemidler som vil ha større effekt sammen enn hver for seg, og anbefaler en målrettet satsing for å legge grunnlaget for vekst i antallet kompetansearbeidsplasser. NHO er enig i behovet for sterkere helhetstenkning. Utvalget legger selv fram en meget god og presis analyse av virkninger av omstilling av enkeltbedrifter, bransjer og offentlig virksomhet og hvordan dette slår ut i forhold til ulike regionale arbeidsmarkeder. Der kommer det fram at det mest krevende er omstilling av arbeidstakere uten høyere utdanning eller tilsvarende realkompetanse i mindre arbeidsmarkeder. Der er resultatet blitt høyere overgang til uføretrygd eller ulike former for førtidspensjon, jf. dokumentasjon framlagt av professor Mari Rege mfl.. Dette er etter NHOs syn en av de mest sentrale problemstillingene i nærings- og regionalpolitikken. Det kreves derfor politisk vilje til å se nærmere på sammenhengen mellom incentiver for arbeid og ulike trygdeordninger, og hvordan regelverket praktiseres og følges opp av bl.a. kommuner og NAV. Det er nødvendig å se hele politikken for arbeidsmarked, trygd, kompetanse, samferdsel og de offentlige virkemidlene i nærings- og regionalpolitikken i en sammenheng. Det følger av utvalgets egen analyse, og det stiller krav til en annen type tilnærming til f.eks. omleggingen av uføretrygden enn det som er blitt mest vektlagt i regjeringens nylig framlagte forslag.

Utvalgets analyse av forskjellene mellom sammenlignbare regionale arbeidsmarkeder bør påkalle interesse. Det påvises at enkelte regioner lykkes med omstillinger, med å rekruttere personer fra utdanningssystemet ut i arbeid og få arbeidsledige og andre utenfor arbeidsstyrken tilbake i jobb. Jæren og byregionen Stavanger/Sandnes framheves spesielt. Mens andre regioner har arbeidsmarked som ikke fungerer dynamisk og har ikke vist samme evne til omstilling. Det er viktig å lære av de regioner som lykkes og bidra til å spre erfaringer og ta i bruk de virkemidlene som gir gode resultater enkelte steder. NHO er enig i utvalgets oppsummering: Vekstkraftige kunnskapsintensive bransjer er vesentlig for de regionale arbeidsmarkeders utvikling.

Definisjonen av kompetansearbeidsplasser

NHO er enig i utvalgets vurdering av at det finnes kompetansearbeidsplasser i bortimot alle næringer, selv om det er i sterkt varierende grad. Det er imidlertid en svakhet ved utredningen at den helt ensidig og ukritisk hviler seg på en definisjon av kompetansearbeidsplasser som utelukkende er knyttet til høyere utdanning. Det vises til NIBR-rapport 2010:20 hvor kompetanseintensive næringer defineres som de som har mer enn 39 pst. av sysselsatte med høyere utdanning. I virkeligheten er det ikke slik det fungerer. I industrien og andre internasjonale konkurranseutsatte næringer opplever man at en stadig større del av virksomheten også i produksjonsprosessene består av det som det er naturlig å definere som kompetansearbeidsplasser, hvor den formelle utdanningsplattformen er fag- og yrkesopplæringen og hvor det skjer en stadig kompetanseøkning gjennom arbeid. Kongsberggruppen er et godt eksempel på nettopp dette. Bedriftens virksomhet er svært høyteknologisk, men like fullt har de en stor grunnstamme av høykompetente fagarbeidere blant sine ansatte.

NHOs syn er at den kompetanseutviklingen som skjer i virksomhetene er like viktig for norsk innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft som den formelle kompetansen som tilegnes gjennom utdanningssystemet. Omfanget av den opplæringsvirksomheten som foregår i bedrift eller i regi av bedriftene, er betydelig. Norge skårer blant de beste på internasjonale målinger utført av OECD og EU. Det gjelder mål på andel av befolkningen som deltar i opplæring, andel bedrifter som gir opplæring og deltakelse i jobbrelatert etter- og videreutdanning. Det er uheldig at utvalget velger å se bort fra dette. Da kommer det heller ikke fram at bedrifter og bransjer i mange regioner er sentrale pådrivere for et sterkere samspill mellom den kompetanseutviklingen som skjer i virksomhetenes egen regi og de regionale utdanningsinstitusjoner. Eksempler på dette er TAF-ordningen i videregående opplæring, som utvalget også omtaler, Y-veien fra fagbrev til ingeniørutdanning, utdanning på masternivå med base i bedrift slik bl.a. Høgskolen i Buskerud og Høgskolen i Gjøvik har utviklet, den nye ordningen med nærings-PhD og samarbeid om etterutdanning mellom høyskoler/universitet og bransjer, bl.a. mellom Universitetet i Nordland og havbruksnæringen i regionen.

NHO understreker at også de næringer, bransjer og bedrifter hvor kompetansen i hovedsak utvikles gjennom arbeid må omfattes av begrepet kompetansearbeidsplasser og tas med i det sett av virkemidler som utvalget skisserer i sin innstilling.

En ny distrikts- og regionalpolitikk som bygger på sterkere regionale sentra

Utvalget slår fast at foretakenes lokaliseringsvalg i første rekke handler om Norge versus andre land, ikke om distriktene versus byene. Hvordan man skaper den beste dynamikken mellom regionale sentra og distriktene er likevel sentralt. For å sikre Norges posisjon når det gjelder å tiltrekke seg kompetansearbeidsplasser fremover mener utvalget at det er en riktig strategi å styrke regionale sentra for å bygge mer robuste arbeidsmarkeder hvor slike arbeidsplasser kan vokse fram. NHO støtter dette synet.

For å lykkes tror vi imidlertid det kreves en sterkere konsentrasjon om større bo- og arbeidsmarkedsregioner. Viktige forutsetninger er at det finnes et differensiert jobbtillbud i et arbeidsmarked med et balansert tilbud av offentlige og private virksomheter, en godt fungerende infrastruktur med mulighet for nærpendling, nærhet til andre bysentra og kommunikasjonsmuligheter med utlandet. Det er også avgjørende med kompetansemiljøer i utdanningssystem og virksomheter som legger til rette for vekst. Samlet sett tilsier dette en strategi for kompetansearbeidsplasser i hele landet, men ikke "på hvert nes". Det er i de større byregionene det er realistiske muligheter for å etablere slike tyngdepunkt som utvalget beskriver. For næringslivet, med virksomhet rundt i hele landet, er det viktig at det satses på realistiske strategier i distrikts- og regionalpolitikken som skaper muligheter for å hevde seg i kampen om de kloke hodene. Alternativet er en stadig sterkere konsentrasjon om hovedstadsområdet.

Hvordan vi organiserer stat og kommune spiller også en viktig rolle i forhold til hvorvidt robuste arbeidsmarkedsregioner lar seg etablere. NHO er enig i utvalgets påpekning av at større fagmiljøer i kommunene vil være mer attraktive for høyere utdannede personer og kan virke positivt for rekruttering. NHO mener derfor at et av de viktigste virkemidlene for å oppnå målsettingene om flere kompetansearbeidsplasser er sammenslåing av kommuner.

Mer sammenhengende bo- og arbeidsmarkedsregioner og et helhetlig offentlig tilbud i regionen vil også være positivt for det lokale næringslivets konkurransevne og kan slik skape en regional merverdi. NHO støtter også en ny innretning av distrikts- og regionalpolitikken som i større grad tar hensyn til regionale fortrinn og bygger på regionale lokomotiver, fremfor en politikk som i for stor grad er dimensjonert inn mot å kompensere for diverse ulemper.

Det er også et stort potensial for økt digitalisering gjennom utvikling og utrulling av e-tjenester og e-forvaltning i stat og kommune. Som utvalget peker på reduserer nye kommunikasjonsformer betydningen av geografisk distanse og åpner for nye forretningsområder. En slik politikk muliggjør også oppbygging av spesialiserte kompetanseorganer i hele landet, jf. for eksempel Difi-staben i Leikanger og Altinn i Brønnøysund. Nye digitale tjenester og forvaltning bør være av en slik karakter at det kan etableres spesialenheter som kan ivareta viktige funksjoner på tvers av geografiske grenser og organisatoriske forvaltningsnivåer.

NHO er skeptisk til at det settes som et mål i seg selv å flytte statlige institusjoner, organisasjoner og selskaper ut fra hovedstadsområdet. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle, i forhold til hvordan det vil påvirke det enkelte organisasjonsleddets tjenester overfor bedrifter og befolkningen, også når det gjelder eventuelt økte kostnader for brukerne.

Infrastruktur

NHO er enig med utvalgets påpekning av behovet for satsing på bedre infrastruktur for å skape større og mer robuste regionale arbeidsmarkeder. Det er behov for et samferdselsløft for å oppnå de målsettinger som skisseres i utvalgets innstilling. Det vises her til NHOs dokumenter: <http://www.nho.no/getfile.php/filer%20og%20vedlegg/SamferdselsLoeftet.pdf> <http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/samferdsel/Kollektivloeftet.pdf> http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/filer_og_vedlegg1/Raskere%20og%20smartere%20samferdselsutbygging.pdf

NHO går inn for en bred strategi for å realisere samferdselsløftet, det inkluderer naturligvis også opptrapping av innsatsen når det gjelder kollektivtransport og frakt av gods. Økt satsing på samferdsel forutsetter klarere prioriteringer med vekt på samfunnsøkonomisk lønnsomhet i investeringene, vilje til å ta i bruk nye og mer effektive gjennomføringsmodeller for prosjekter, herunder mer langsiktighet, og bedre organisasjonsformer. NHO er enig i at samferdselsinvesteringer som bidrar til regionforstørring skal inkluderes som et etappemål i Nasjonal transportplan. Et effektivt flytilbud er en viktig del av strategien for å skape sterkere regionale sentra. NHO er enig i at det krever en gjennomgang av dagens flyplasstruktur.

Næringsrettede virkemidler

NHO understreker at det er bedriftene som er den viktigste tilbyder av kompetansearbeidsplasser. Ingen offentlige organer kan vedta hvordan bedriftene skal organisere sin virksomhet eller hvor satsinger skal foregå. Men næringsrettede virkemidler over offentlige budsjetter kan gi positive stimulanser til utbredelse av kompetansearbeidsplasser, slik utvalget også er inne på. NHO er enig i at ressursene til

Innovasjon Norge i mindre grad må øremerkes på program- og sektornivå, og i større grad allokteres i henhold til mål knyttet til vekst i kompetanseintensive arbeidsplasser og regional utvikling.

Offentlige innkjøp blir i økende grad sett på som et hovedvirkemiddel for økt innovasjon og derigjennom etablering av nye kompetansearbeidsplasser. NHO er derfor opptatt av at stat og kommune i større grad utnytter handlingsrommet når det gjelder bruk av markedet og offentlige innkjøp til å drive frem nye innovative løsninger. Skal dette mulighetsrommet utnyttes slik at det etableres nye kompetansearbeidsplasser, kreves god innkjøpskompetanse, en klar innkjøpsstrategi og vilje til dialog med brukere og leverandører.

Forskning og utvikling

NHO mener en forsterket og spisset nasjonal forskningsinnsats er vesentlig for å styrke vår mulighet til å hevde oss i en stadig sterkere internasjonal konkurranse. Det vises til dokumentet Opptapping 2030, som beskriver NHOs forslag til strategi for opptapping av satsing på forskning og utvikling:

http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/filer_og_vedlegg1/Opptapping%202030.pdf

Utdanning

Utdanning er ikke belyst grundig nok i utvalgets innstilling. Norges konkurranseevne vil i økende grad være knyttet til kvalitet i hele utdanningssektoren. Det er derfor avgjørende at det settes inn tiltak som snur utviklingen i positiv retning. PISA- resultatene som ble presentert i desember 2010, viser riktignok en markert fremgang i forhold til tallene som ble presentert i 2007, men Norges resultater ligger fremdeles bare på OECD- gjennomsnittet. Norge skårer altså fortsatt så lavt at det er alvorlig for vår konkurranseevne. Forutsetningen for å ha en utdanningssektor som leverer, er at tilbudsstrukturen er tilpasset kompetansebehovene i norsk arbeids- og næringsliv. For næringslivet er det særlig påkrevet å snu utviklingen med sviktende rekruttering til yrkesfagene og realfagene. Nasjonalt har den politiske debatten om utdanningsstruktur i for liten grad vært styrt av kravene til faglig kvalitet. Mange institusjoner er for små med for knappe ressurser og et svakt studentgrunnlag. NHO støtter en politikk som fremmer mer samarbeid, sterkere arbeidsdeling nasjonalt og internasjonalt og en større faglig konsentrasjon (jf. Kunnskapsdepartementets satsing på samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon -SAK). Dette vil påvirke den tradisjonelle distriktspolitiske tenkning. Den internasjonale dimensjonen er særlig viktig for et land som Norge, bl.a. når det gjelder utbygging av samarbeid mellom norske og utenlandske forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Fagskoleutdanningen er en del av norsk tertiærutdanning og svarer på viktige utfordringer når det gjelder etterspørsel etter kompetanse-personell lokalt. I denne sektoren er det hele 12.000 studenter (årsekvivalenter). Fagskolens styrke er nettopp den tette koplingen til lokalt næringsliv. Fagskolene må trekkes inn som sentrale samarbeidspartnere i regionene.

NHO støtter utvalgets påpekning av behovet for internasjonale skoler (IB-linjer m.v.), styrking av næringsrettet spesialisert videregående opplæring (bl.a. TAF) og det generelle behovet for å gi universiteter og høyskoler sterkere insentiver til å samarbeide med næringslivet om opplæring, etter- og videreutdanning. Det vises for øvrig til dokumentet Kompetanse og utdanning, utarbeidet av NHO våren 2011.

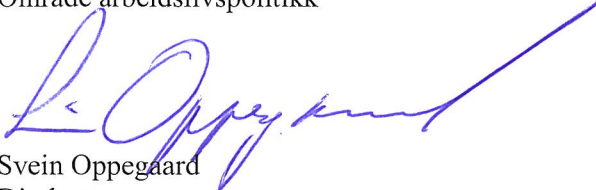
Videre oppfølging av utvalgets anbefalinger

Utvalgets hovedforslag er å gå fra den tradisjonelle distrikts- og regionalpolitikken til økt satsing på infrastruktur for å realisere større og mer robuste arbeidsmarkeder, og gjennom det legge grunnlaget for en betydelig vekst i antallet kompetansearbeidsplasser. NHO stiller seg positiv til denne tenkningen. NHO er helt enig i utvalgets påpekning av behovet for å se på en helhet av tiltak og ikke begrense seg til de tradisjonelle virkemidlene innenfor de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene som forvaltes over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

På bakgrunn av det kunnskapsgrunnlag utredningen bidrar med bør det arbeides videre med hvordan en samlet distrikts- og regionalpolitikk kan legges om. Formålet må være en politikk som styrker regionale sentra og skaper større og sterkere arbeidsmarkedsregioner. I den sammenheng støtter NHO at den regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften og pendlerfradraget vurderes nærmere. Disse ordningene treffer imidlertid ulikt i forhold til ulike typer arbeidstakere og ulike deler av landet. Det må det tas hensyn til i vurderingene. Et moment når det gjelder regionalt differensiert arbeidsgiveravgift er at det bør være samme sone innenfor en og samme bo- og arbeidsmarkedsregion. NHO mener de personrettede virkemidlene bl.a. i Finnmark og Nord-Troms bør videreføres som i dag. NHO stiller seg positiv til en nærmere vurdering av hvordan midler som i dag benyttes til næringsstøtte kan benyttes til bl.a. infrastruktursatsing. Den foreliggende utredning gjør det imidlertid ikke mulig å trekke bastante konklusjoner om disse enkeltpørsmålene, men det vil være riktig å vurdere hvordan helheten av virkemidler skal settes sammen for fremtiden.

Vennlig hilsen

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Område arbeidslivspolitik

Svein Oppegaard
Direktør